

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการพัฒนาจิตใน
พระพุทธานุศาสนนาเถรวาท

ผู้วิจัย : นางกรรณก รุจินาม

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธานุศาสนนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาทวี มหาปัญญา, ผ.ศ. ดร.

ป.ธ. ๙, พธ.ม. (ปรัชญา), ศน.ม. (พุทธศาสนศึกษา), M. Phil., Ph.D.
(Buddhist Studies)

: ผศ. ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร

ป.ธ. ๙, พ.ม., พธ.บ. (ปรัชญา), พธ.ม. (พระพุทธานุศาสนนา), Ph.D. (Pali
& Buddhist Studies)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ๑. ความหมายและความสำคัญของพรหม
วิหารธรรม ๒. เพื่อศึกษาตัวอย่างผู้ใช้หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการพัฒนาจิตในคัมภีร์
พระพุทธานุศาสนนาเถรวาท และ ๓. เพื่อประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการพัฒนาจิตในสังคมไทย

ผลการศึกษาพบว่าพรหมวิหารธรรมคือธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ เป็นธรรม
สำหรับมนุษย์ทุกคน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อัปมัญญา คือธรรมที่แผ่ไปไม่มีประมาณ หลักธรรมนี้
ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา พรหมวิหารธรรมเป็นหลักธรรมค้ำจุนโลก ในฐานะที่พรหม
วิหารธรรมเป็น ๑ ในกัมมัญฐาน ๔๐ การเจริญพรหมวิหารธรรมย่อมนำไปสู่การพัฒนาจิต
ตามหลักคำสอนของพระพุทธานุศาสนนาเถรวาทซึ่งมีความสำคัญมาก เป็นการชี้ให้เห็นว่าพรหมวิหาร
ธรรมมีความสำคัญต่อจริยธรรมเพื่อการพัฒนาจิต เป็นคุณธรรมระดับพื้นฐาน และเป็นแนวทางต่อ
การพัฒนาจิต เพื่อนำไปสู่ระดับคุณธรรมขั้นสูงในการเจริญวิปัสสนา

ความสำคัญของพรหมวิหารธรรมต่อการพัฒนาจิตปรากฏผลในการศึกษาจาก
บุคคลผู้ใช้หลักพรหมวิหารธรรม ดังนี้ ๑. พระโพธิสัตว์ ๒. ภิกษุ ๓. อุบาสก ๔. อุบาสิกา
ผลการศึกษา มีดังนี้

๑. ก่อนพุทธกาล การเจริญพรหมวิหารธรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่ออุบัติเป็นพรหมในพรหมโลก

๒. ผู้ประกอบด้วยเมตตาธรรม แม้ยาพิษหรือสัตว์ร้ายมีอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ เป็นที่รักของเทวดา และเทวดาย่อมรักษาเป็นต้น

๓. เป็นผู้เข้าถึงพระรัตนตรัย

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการพัฒนาจิตชี้ให้เห็นว่าพรหมวิหารธรรมเป็นหลักคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อการฝึกฝนและการพัฒนาจิต และมนุษย์จำเป็นต้องรับรู้สิ่งต่างๆ ทางโลกธรรม บุคคลผู้มีศักยภาพทางจิตจะแก้ไขปัญหาและอยู่ในโลกธรรมได้ ดังคำกล่าวว่า จิตที่มีการพัฒนาดีแล้วย่อมนำความสุขต่อการดำรงชีวิต การพัฒนาจิตด้วยพรหมวิหารธรรมจำเป็นต้องเริ่มต้นจากสังคัมที่เล็กที่สุดและมีความสำคัญที่สุดคือครอบครัว โดยมีพ่อแม่เป็นผู้นำ จักทำให้หลักพรหมวิหารธรรมอยู่ในเรื่อใจของทุกคนจากปัจเจกชนสู่สังคัมอย่างยั่งยืน